

תובנות מכיבוש מוצול ואל־רקה

הקרבות העירוניים במוצול ובאל־רקה מלמדים רבות על הצפוי לצה"ל ולצבאות המערב במרחב הלחימה האורבני. כדי שהצבאות המערביים יגיעו ליכולת שיא בלחימה אפקטיבית בשטח הבנוי, עליהם לפתח יכולות ורסטיליות ומסתגלות למצבים משתנים בלחימה

ההשתלטות על שתי הערים האלה הייתה גולת הכותרת במסעות הכיבוש של דאעש, שהגיע בשיאו לשליטה בשטח השווה לגודלה של בריטניה. לאחר שחרורן, הפכו שתי הערים לעיירות רפאים. אין בהן בית אחד שעומד על תילו, התשתיות הרוסות לחלוטין ומבין ההריסות צצים אזרחים המוצאים מקלט בהריסות מאחורי שמיכות וסדינים.

התושבים, שברחו במיליונים, יצרו גלי פליטות פנימיים וחיצוניים בלתי נשלטים (99% מבתי העיר המערבית נהרסו ונפגעו, וגל הפליטים מנה כ־800,000 איש).¹ תמונות ההרס המוחלט בערים, כתוצאה מהלחימה, מציב שאלה בלתי נמנעת - האם אפשר היה אחרת?

ב־20 ליוני 2017 שוחררה מוצול, העיר השנייה בגודלה בעיראק, משלוש שנות שלטון של דאעש לאחר קרב שארך 9 חודשים וארבעה ימים. בראשית יוני 2014 כבש דאעש את מוצול ללא קרב, תוך הפעלת לוחמה פסיכולוגית מרשימה שהניסה ופרקה מנשקם שתי אוגדות עיראקיות. ציודן המלא של האוגדות נפל שלל בידי לוחמי הארגון הסוני הקיצוני.

גם העיר אל־רקה במזרח סוריה, שנחשבה לבירתה של הח'ליפות במדינה האסלאמית, שוחררה ב־17 באוקטובר 2017 על־ידי כוחות הקואליציה הפועלים בסוריה מידי דאעש.

זאת במטרה למגר את ארגון הטרור, ולהפיל את משטרו של נשיא סוריה, בשאר אל־אסד.

העיר העתיקה של מוצול. התושבים, שברחו במיליונים, יצרו גלי פליטות פנימיים וחיצוניים בלתי נשלטים

סא"ל (בדימוס) ד"ר דוד דוכן, קצין קשר לשעבר. מומחה באסלאם רדיקלי. עמית מחקר במכון למדיניות נגד טרור במרכז הבינתחומי הרצליה, מרצה באוניברסיטת בר אילן

הדיון במאמר זה יתמקד בלקחי המלחמה משתי הערים, לקחים שאמורים להאיר כמה ממאפייני הלחימה, האמצעים בשטח הבנוי והאתגרים שניצבים בפני צה"ל בעתיד.

מודל ההובלה מאחור במוצול ואל־רקה

במאה ה־21 צבאות המערב מתהדרים ביכולות הרס והשמדה עוצמתיות:

- יכולות זיהוי אדם מגבהים ובכל תנאי מזג אוויר.
- יכולות פשיטה מדויקות ומסונכרנות של יחידות עילית המבטיחים פגיעה מדויקת ביעדים ובמטרות.
- יכולות מבוססות רשת וטכנולוגיה עילית.

אם כך, מדוע ממדי ההרס, החורבן והפגיעה בבלתי־מעורבים כה גדולים? במקרה דנן ראוי להדגיש כי התו"ל, האמל"ח והיכולות המתקדמות, הוטמעו בקרב הכוחות המקומיים בעיראק ובסוריה שהוכשרו ללחימה האורבנית, על־ידי ארצות־הברית בעיקר. זאת תוך מתן דגש על עניין אי־הפגיעה בבלתי מעורבים, ומזעור הנזק האגבי שהם אינטרס מובהק גם של ממשלת עיראק, החפצה בפיוס לאומי ובשיקום המדינה.

למרות זאת נחרבו הערים מוצול ואל־רקה כליל, ואלפי אזרחים נהרגו ונפצעו במהלך שחרורן. משך הלחימה במוצול, כ־9 חודשים, ארוך מהקרב על סטלינגרד במלחמת העולם השנייה. הסבר אפשרי למשך הלחימה הארוך במוצול ניתן לראות בטיעון כי התקדמות מהירה של הכוחות לא הייתה מאפשרת להם לקיים את המודל "take all feasible precautions", המאפשר לצמצם את הפגיעה בבלתי מעורבים ואת הנזק האגבי בלחימה.

מבצע צבאי משולב, שבו מתבצע שחרור של שתי ערים בסדר גודל משמעותי במדינות אויב, על־ידי קואליציה של כוחות ערביים-איראניים ובתמיכה מסיבית של המערב, אינו עניין של מה בכך. הנושא מחייב לימוד של הקרבות לשחרור ערים אלה. לא רק בפן של מהלכי ההגנה והתקפות הנגד של דאעש שהתחפר בערים הללו, אלא גם בתו"ל שפותח ויושם בטנ"ה (טכניקות, נוהלים והוראות) שתועדפו על־ידי הכוחות העיראקיים. מהלכים אלה, כתוצאה מלימוד הקרבות, צפויים להיות מיושמים בזירות לחימה עתידיות של צה"ל - לחימה ופריצה בתמרון קרקעי משולב, לעומק השטח האורבני המאוכלס והרווי בבנייה פיזית תלת־ממדית.

השתתפות המערב בלחימה, בהובלת ארצות־הברית, התבצעה במודל של "הובלה מאחור" (מודל פעולה אמריקני שבלט בעידן הנשיא ברק אובמה, לפיו אין מסכנים כוחות רגליים אמריקניים בארצות ניכר, אלא מסייעים, על־פי מפת האינטרסים: בכוח אווירי, באמל"ח, בהכשרה, באספקת מודיעין ולעיתים בפעולות ממוקדות של יחידות עילית מהמארינס או מצבא היבשה).

בנוסף לאספקת אמל"ח, להכשרת הכוחות העיראקיים ללחימה

בשטח הבנוי ואימונם, ולכינון מפקדות מרושתות ומסונכרנות בכל הרמות, הקואליציה המערבית סייעה מן האוויר בכוח רב וביכולות מרשימות. את הכוחות הקרקעיים גיבה מן האוויר צי־אווירי מרשים ומגוון, שכלל מטוסי תקיפה, כטב"מים, מסוקי תקיפה, מטוסי פיקוד ושליטה, מטוסי לוחמה אלקטרונית ומטוסי תדלוק אווירי.

מודל ההובלה מאחור הבלטי את ההבנה וההתחשבות המערבית בעיצוב המערכה הצבאית במארג האתני־דתי האזורי, לצד חוסר הרצון המובהק של המערב לשגר ללחימה כוחות משלוח יבשתיים. לפיכך הוטלו הגבלות על שיתוף כוחות לוחמים בקואליציה הצבאית, ואיסורים על שימוש באמצעי לחימה בלתי מדויקים שפגיעתם גורמת לריבוי נפגעים ולנזק אגבי רב.

עניין זה מלמד כי האמריקנים הכינו שיעורי בית בדבר השסעים החברתיים והדתיים המאפיינים את עיראק, ובהטילם הגבלות ואיסורים הם ניסו להקטין את מסעי נקמות הדם וחסול החשבונות. הקואליציה חשבה על היום שאחרי, מה שמכונה "The War After the War", וכן רצתה להימנע ממתן הסברים ומהאפשרות להיתבע בבית הדין הבין־לאומי לצדק בהאג בעוון פשעי־מלחמה. ראוי להדגיש כי האיבה העדתית אינה רק תולדה של משטר צדאם

מהלכים אלה, כתוצאה מלימוד הקרבות, צפויים להיות מיושמים בזירות לחימה עתידיות של צה"ל - לחימה ופריצה בתמרון קרקעי משולב, לעומק השטח האורבני המאוכלס והרווי בבנייה פיזית תלת־ממדית

חוסין, ולא רק בשל מעשי הזוועה של דאעש במי שלא הצטרף לשיטתם ודרכם, אלא ששורשיה נעוצים בראשית האסלאם עצמו. מקור האיבה בפילוג בין הסונה לשיעה, ושיאו כיום בעימות בין ערב־הסעודית לאיראן על ההגמוניה האזורית והמפרץ הערבי־פרסי באספקטים אידאולוגיים דתיים (הוובהזים הסעודי כנגד השיעים מאיראן).

למרות ההגבלות, צריך להיות תמים כדי להאמין כי כוחות שיעים בפיקוד איראני נטלו חלק בקרבות ולא נקמו בתושבים סונים ללא רחם.

העיר מוצול

בשיאה מנתה מוצול, בירת מחוז נינווה, כ־3 מיליון תושבים. מחצית מתושבי העיר נקלעו ללב הקרבות ולא הספיקו לברוח, מכיוון שלוחמי דאעש מנעו זאת מהם והשתמשו בהם כמגן אנושי. אוכלוסיית העיר הטרוגנית (טורקמנים, סורים, יזידים, ארמנים וקהילות שבקיות), בעלת רוב סוני. את העיר חוצה נהר החידקל שמעליו 5 גשרים המחברים את שני חלקיה. בצד המערבי, בעיר העתיקה ההיסטורית, שוכן המסגד הגדול אל־נורי מהמאה ה־12. בו הכריז אבו בקר אל־בגדאדי על הקמת הח'ליפות ביוני 2014 (המסגד נהרס על ידי לוחמי דאעש בעת מנוסתם מהעיר ביולי 2017). העיר משתרעת על שטח של כ־100 קמ"ר.

לטובת שחרור מוצול הוכן ואומן כוח של יותר מ-100 אלף חיילים ולוחמים במשך 18 חודשים. הכוח המשולב כלל את הכוחות הבאים:

- הצבא העיראקי (ISF-Iraqi Security Forces).
- המשטרה הפדרלית.
- הכוחות ללוחמה בטרור (CTS (Iraqi Counter Terrorism Service).
- הפשמרגה הכורדית (Kurdish Peshmerga).
- אל-חאשד אל-שאעי (קואליציה של לוחמים שיעים) מכונה גם PMF.
- מתנדבי האייתולה סיסטאני (PMF (People's Mobilization Forces) שנענו לקריאתו להציל את עיראק.
- לוחמים מתנדבים וסוכני מודיעין.

משימת הלחימה בתוך העיר, בשני חלקיה, הוטלה על כוחות ה-ISF. בחוד הובילה "אוגדת הזהב" מתקפה ממזרח, דיביזיה 16 העיראקית תקפה מצפון ודיביזיה 9 העיראקית מדרום. כל זאת בתמיכת כוחות המשטרה הפדרלית. הכוחות הכורדים נדרשו לאגף מצפון ולכבוש את סכר צדאם, וכוחות ה-PMF לא תוכננו ללחום בתוך העיר כלל.

ממשלת עיראק ראתה בכיבוש מוצול לא רק מיגור דאעש, אלא גם שיקום המדינה וייצובה לטווח הארוך, וכן פיוס לאומי. לכן יצאה בדרישה גלויה לצמצום הפגיעה באזרחים בלתי-מעורבים ובתשתיות, בתכנון הלחימה ובמהלכה.

על אף שהמיליציה השיעית PMF, שממומנת ברובה על ידי איראן, לא הייתה מעורבת ישירות בקרב על מוצול, אך חסמה את נתיב המילוט

ממשלת עיראק ראתה בכיבוש מוצול לא רק מיגור דאעש, אלא גם שיקום המדינה וייצובה לטווח הארוך, וכן פיוס לאומי

של דאעש לסוריה. חוסר מעורבות ישירה זה בשל מתיחות קשה בינה לבין המיעוט הסוני והאשמות על מעשי טבח שביצעו אנשיה בסונים בשנתיים האחרונות. לדעת גורמי מודיעין מערביים וישראליים, מיליציה זו מבססת "מסדרון שיעי" קרקעי מאיראן, דרך עיראק וסוריה, כל הדרך למעוזי חזבאללה בלבנון.

מזרח העיר נכבש ב-18 בינואר 2017, והלחימה על החלק המערבי החלה ב-19 בפברואר חודש לאחר מכן. הלחימה בחלק המערבי, המאוכלס בצפיפות (כ-800,000 תושבים, מבנים עתיקים, רחובות צרים שאינם עבירים לרק"ם) הייתה מסוכנת וקשה. ב-10 ביולי 2017 הכריז ראש ממשלת עיראק חידר אל-עבאדי על ניצחון עיראקי על דאעש ועל שחרור העיר מוצול. ההערכה הכללית היא שכ-40,000 איש נהרגו בקרבות לשחרור העיר וכמיליון איש הפכו לפליטים.²

הקונספט המבצעי לכיבוש מוצול, כפי שהוסכם בין צבא עיראק לכוחות הקואליציה, התמקד בהגנה על האזרחים הבלתי-מעורבים. מדריכי הקואליציה עמלו יחד עם הכוחות המיוחדים העיראקים על שיטות לחימה בשטח הבנוי ואבטחת האוכלוסייה.

במקביל לתכנון המתקפה והפריצה לעיר, שילבה הקואליציה מגוון אמצעים ויכולות בתוכנית הלחימה שתכליתן לסייע לאזרחים. למשל

שירותי עזרה ראשונה, אספקת מצרכים חיוניים, מעברים בטוחים ויכולות לוגיסטיות לשיקום תשתיות חיוניות. כל אלה תוכננו והוצבו באזורים שהקואליציה העריכה שאליהם האוכלוסייה תגיע בשל הקרבות.

הלחימה בעיר פגעה באוכלוסייה האזרחית בשלושה היבטים שונים:

1. **הטקטיקה של לוחמי דאעש.** לצורכי הגנה ועיכוב הכוחות הפורצים לעיר, מיקש דאעש ומלכד מבנים ואף רחובות שלמים. בנוסף, הוא השתמש באוכלוסייה כמגן אנושי, על-ידי הצבתם בכפייה מול האש של התוקפים. אלה שניסו לברוח - נורו במקום. דאעש לא היסס לירות טילי קטיושה ואש מרגמות, ואף להפעיל כטב"מים חמושים בין חלקי העיר, ללא התחשבות באוכלוסייה, במהלך פריצת הכוחות העיראקיים לעיר.

2. **בחירת האמל"ח המתאים ללחימה בעיר.** שימוש בלתי-מובחן שעשו הצדדים בלחימה (מרגמות, ארטילריה, טילים, נשק כימי, מטעני צד וחמושי מונחה מדויק, רחפנים) הגביר את סיכויי ההיפגעות של האזרחים הבלתי-מעורבים ואת הנזק האגבי. מבחינת דאעש כל האמצעים כשרים. גם בצד של הכוחות העיראקיים לא בחלו בשימוש באמל"ח מדויק פחות, שגרם לפגיעה באוכלוסייה אזרחית, ובארטילריה בלתי מונחית.

3. **דילמת האזרח תושב העיר.** לברוח או להישאר? לתושבי מוצול הבחירה עשויה להיות גורלית לכאן או לכאן. מנוסה מפני לוחמי דאעש, אם נתפסת, שווה גזר דין מוות. מנוסה ונפילה בידי כוחות עיראקיים אינה מבטיחה שרידות, אלא מסע השפלה המלווה בעינויים שסופו לעיתים מוות או כליאה במחנות לפליטים, בהם הנשים נאנסות על ידי שומריהן. כמו כן מנוסה מהעיר פירושה איבוד הבית או הנחלה, שלעולם לא יושבו לידיו.

על-פי הניסיון האמריקני מכיבוש פלוג'ה בנובמבר 2004, נפתחו לתושבים פרודורי יציאה מאובטחים. כאשר גילו אותם לוחמי דאעש הם מולכדו ומוקשו, ובכך נבלמה יציאת התושבים מזירת הלחימה. למרות זאת כ-200,000 תושבים הצליחו להימלט מהעיר באמצעות המעברים המאובטחים.

קרבות מוצול בראייה מערבית בכלל ואמריקנית בפרט, מאששים את התו"ל האמריקני המופיע בפק"ל FM3-06 ודן במבצעי לחימה עירוניים לפני עשור, שהבהיר והגדיר את מרחב הלחימה העירוני כ-*complex terrain* משום שהוא כולל אנשים בלתי מעורבים, ובנייה מעשה ידי אדם.³

מהקרבות במוצול נגזרים שלושה לקחים מרכזיים:

- **ללחימה בשטח אורבני יש להתכונן תוך שימת דגש על התקפה והגנה כאחד.** צבאות מעדיפים על-פי רוב התקפה, אך בלחימה בשטח הבנוי ההגנה דומיננטית. יש להיערך למצב של לחימה פעילה והגנה במקביל - כלומר לרכז מאמץ בכיוון ההתקפה ולהגן על מה שנכבש.
- **ברמת הפלוגה והמחלקה יש להיערך לצוותי קרב (מיקרו-צוותים) מצוידים באמצעי פריצה מגוונים.** כוח זה מתבסס על יכולת ISR (Intelligence Surveillance and Reconnaissance) - מודיעין גילוי וסיור) שילוב טנקים, דחפורים, נ"ט, צלפים ונשק מחלקתי. אלה מאפשרים לכוח יכולות גילוי, זיהוי, נטרול, אבטחה, פריצה ותיקפה. Suppress, Obscure, Secure, Reduce and Assault (SORSA) (נקרא גם בראשי התיבות).

תמונת לוויין של אל-רקה. רחובות העיר היו גדושים במטעני צד, במוקשים, בדירות ממולכדות ובמכוניות תופת

השוני בגודל הפיזי בין אל-רקה (מימין) למוצול (משמאל). בשתי הערים, למרות שונותן הפיזית, נקטו כוחות הקואליציה מהלכים מקדימים של בידוד וכיתור הערים על-ידי כיבוש הכפרים, השטחים השולטים והצירים המוליכים אליהן

השאירה של הנשיא רג'יב טאפי ארדואן לחזות בהפלת ידיו בעבר בשאר אסד, היא זו שאפשרה לאלפי לוחמי דאעש להיכנס למחוז רק מהטריטוריה הטורקית, ולחבור לאנשי דאעש המקומיים. גם ההתמקדות של צבא אסד בלחימה על העיר חלב, והסטת כוחות לשם על-חשבון אל-רקה, תרמה להצלחת דאעש להשתלט על המחוז שנחשב משמעותי ביותר מבחינה כלכלית.

2. סיבה דתית. אל-רקה נכבשה על-ידי המוסלמים בשנת 639 לספירה, והפכה לבירת הח'ליפות העבאסית בשנים 796–809, תחת שלטון הח'ליף הארון אל-רשיד. בשנת 771 בחר בה הח'ליף אל-מאנצור כבירה השנייה לאחר בגדאד, כדי להגן על צפון-מזרח סוריה המכונה "אל-ג'אזירה". בניסיון לשחזר את ימי הזוהר של המוסלמים בעת הזאת, הפך דאעש את העיר לבירתו באופן סימבולי.

העיר שוכנת על גדות נהר הפרת, בציר מרכזי בצפון סוריה המוביל במערב לערים חלב וחמה, בדרום לדיר אל-זור ותדמור, במזרח - לאל-חסכה בסוריה ולמוצול בעיראק, ובצפון לאורפה בטורקיה. העיר משתרעת על שטח של כ-24 קמ"ר.

עם תחילת מבצע "נחישות טבועה" ב-2014 נגד המדינה האסלאמית בעיראק ובסוריה, הפכה אל-רקה ליעד לתקיפות אוויריות של כוחות הקואליציה בהובלת ארצות-הברית. על העיר הגנו כ-5,000 לוחמי דאעש, ומולם התייצבו כ-15,000 לוחמים מתנועות שונות:

- הכוחות הסוריים הדמוקרטיים: SDF (Syrian Democratic Forces).
- לוחמים כורדים, ערבים וטורקמנים, המשתייכים ברובם ל-YPG (Yekîneyên Parastina Gel).

- **פיקוד משימה - אמון בדרג הזוטרה הכרחי ללחימה.** הכוח במשימתו יצטרך לפעול על-פי המצבים המתפתחים בלחימה, ומפקדיו הם שייקחו את ההחלטות והיו אחראים להן. הדרג הפוקד חייב לסמוך ולבטוח בדרג הפיקודי הטקטי הזוטרה.

העיר אל-רקה

העיר אל-רקה בשיאה מנתה כ-300,000 תושבים, רובם נמלטו ממנה. במהלך הקרבות לשחרורה שהו בה כ-30,000 אנשים, שנלכדו ושימשו מגן אנושי לדאעש. אל-רקה נבחרה על-ידי דאעש לבירתו משתי סיבות מרכזיות:

- 1. סיבה פוליטית-גיאוגרפית.** העיר נפלה כפרי בשל בידי דאעש בעיקר בזכות מדיניות "הגבולות הפתוחים" שבה נקטה טורקיה.

אימון וחידוש היחידות הכורדיות יצר מתח גבוה בין טורקיה לארצות הברית. באנקרה רואים במיליציה הכורדית הסורית, YPG, חלק מהמחתרת PKK הפועלת בשטחה, ולכן הזהירה טורקיה מההשלכות של חימוש המיליציה.

הלחימה באל-רקה התבססה על כיבוש שכונה אחר שכונה, וטיהור כל בית כמעט. ברקע הכל ידעו כי מדובר בבירת הח'ליפות, וככל שהתכווץ מרחב המחיה של דאעש - כך גברה נחישות לוחמיו להגן ולשמור על נכסיו. שיטת התבצרותם של לוחמי דאעש באל-רקה הייתה זהה לזו של ח'לופין לשיטות ההגנה שבהן הוא נקט במוצול. רחובות העיר היו גדושים במטעני צד, במוקשים, בדירות ממולכדות ובמכוניות תופת. הכל חלק בלתי-נפרד מהארסנל הצבאי של דאעש, שנועד לבלום את התקדמות הכוחות התוקפים ולהסב להם אבדות רבות ככל שניתן.

כמו במוצול, מניעת בריחתם של אזרחים והוצאתם להורג אמורות היו לבצר את החומה האנושית שמאחוריה מסתתרים לוחמי דאעש. לרשות דאעש מל"טים וטיילי נ"מ שהשימוש בהם די מוגבל, ולפיכך עיקר המאמץ היה הגנתי - לחימה בשטח הבנוי. הקרב על אל-רקה הסתיים ב-17 באוקטובר 2017, עת הודיעו הכורדים על שחרורה המלא של העיר, לאחר כמעט 5 חודשי לחימה (6 ביוני-17 באוקטובר 2017). משרד ההגנה הרוסי מסר בהודעה רשמית כי אל-רקה "ירשה את גורלה של דראדן ב-1945, שנמחקה מפני האדמה בהפצצות אנגלו-אמריקניות". כ-2,500 אזרחים נהרגו בקרבות באל-רקה, ועשרות אלפים הפכו לפליטים.⁴

האבדות הגדולה לכוחות הקואליציה, הם גילו נחישות עילאית ודבקות במשימתם.

להלן רשימת לקחים ומסקנות מהקרבות:⁵

- בשטח בנוי הצבא מעדיף התקפה, אך ההגנה היא צורת הקרב החזקה בלחימה.
- על צוותי קרב מעורבים להיות בעלי יכולות אש ופריצה הולמים, ברמת הפלוגה והמחלקה. כל אלה נבנים כדי לענות למעגל ה-SORSA.
- פיקוד משימה בעל אומן מלא בדרג הזוטר והתאמה מידית בסביבה של אי-ודאות.
- מלך זירת הקרב ללא עוררין הוא ה-ISR: מודיעין, גילוי וסיור.
- הכלי האפקטיבי ביותר בלחימה: שילוב בין כוח יבשתי מתמרן ובין כוח אווירי, המספק מודיעין בזמן אמת ואש מדויקת מסוגים שונים. הכול בהתאם לתמונת המצב בתא השטח האופרטיבי.
- צורך בצוותי קרב בהם יש איגבור מלא (סינרגיה) - יכולות ISR, שריון, צמ"ח, נ"ט, צלפים וכדומה, על-מנת להתמודד באפקטיביות עם השטח המורכב.
- האויב מכיר ביכולות צבאות המערב, ולכן נמנע מלהתגלות בקרב. הוא פועל בחלונות זמן קצרים ובחתימה נמוכה. משמע יש להאציל סמכויות לדרג הזוטר ולפעול לחיסול האויב, ללא צורך בשרשרת פיקוד ארוכה.
- בנייה של אומן הדדי והכרת המשימה על-ידי כל הדרגים. הדרג הזוטר בשטח חייב ליזום ולנצל הזדמנויות על-פי רוח המשימה.

את תוצאות הלחימה בשתי הערים מכנים הכול אסון: זהו תסריט בלהות די צפוי בלחימה בשטח הבנוי, שבו האויב נטמע ומסתייע באזרחים, לעיתים בכפייה

פעמים רבות לאויב אין כל סיכוי לפגוע במטרות צבאיות ולשנות את המאזן, וסיכויי היחידים להקיז דם הם לנסות לפגוע במטרות אזרחיות, בשר מבשרו

אבני היסוד של הלחימה בשטח האורבאני מגולמים במוצול ובאל-רקה

מהקרבות העירוניים במוצול ובאל-רקה, ולפני כן בערי עיראק (פלוג'ה, רמאדי, תכרית ועוד) ניתן להסיק מסקנות ולהפיק לקחים. בשתי הערים, למרות שונות הפיזית, נקטו כוחות הקואליציה במהלכים מקדימים של בידוד וכיתור הערים על-ידי כיבוש הכפרים, השטחים השולטים והצירים המוליכים אליהן. בכל מקרה הושאר פרודור צר פתוח אך מבוקר, כדי לאפשר לאויב לסגת מהערים ללב המדבר. כוחות הקואליציה צוידו, אומנו והוכשרו למשימתם תחת מטרות-העל של שחרור המדינה מעול דאעש והחזרת הריבונות בכל חלקיה. לפיכך הושם דגש על הצורך להבחין בין אזרח בלתי-מעורב לאויב.

ההתקדמות לאחר הפריצה לערים נעשתה עקב בצד אגודל, כשטיהור המבנים בוצע שכונה אחר שכונה. זאת תוך טיפול באלפי מלכודות מסוגים שונים, ומטעני צד שהונחו על-ידי לוחמי דאעש כדי להאט את התקדמות הכוחות ולהעצים את כמות הנפגעים. למרות כמות

- הפעלת כרב"מים - רק"ם ממולכד - באמצעות רדיו ורחפנים (למטרה דריתליתית: תמונה ותקשורת) מחייב ארגון מהיר של הגנה, ופיזור מהיר של מערכת מכשולים מבוקרת להגנה ומניעת מעבר הכרב"מים.
- לוחמת המידע - כדי ללחום ביכולות של האויב ברשתות החברתיות ובאינטרנט, נדרשות יכולות טכנולוגיות המקנות יתרון ועליונות בלוחמת המידע, גם לדרג הזוטר בשטח. יש לאפשר לו אוטונומיה מלאה בהפעלתו.
- המטרה המרכזית היא הריסת מערכות האויב. פגיעה במרכזי כובד כגון: אתרים אסטרטגיים, ביניהם: מוצבי פו"ש, צמתים לוגיסטיים, חיסול ממוקד של שדרת הפיקוד.
- כל פעילות הלחימה והתנועה במרחב הבנוי היא פעולת פריצה המכילה את היישום המלא של ה-SORSA.
- התנהלות טקטית נכונה תוביל להכרעה. יישום של כל מה שנלמד ונרכש:

1. עצב, תכנן והנהג את הלוחמים.
2. דכא והשמד איומים לאחר זיהויים.

פליטים נמלטים מהעיר אל-רקה בסוריה. האויב לעולם ימשיך להשתמש באוכלוסייה בתור מגן אנושי

ויקריב אותה על מזבח שאיפותיו ורעיונותיו. זאת בהכירו על האיסור הגורף על פגיעה באזרחים ובחברה האזרחית, החל על הצבאות המערביים. פעמים רבות לאויב אין כל סיכוי לפגוע במטרות צבאיות ולשנות את המאזן, וסיכויי היחידים להקזי דם הם לנסות לפגוע במטרות אזרחיות, בשר מבשרו.

סיכום

הקרבות העירוניים במוצול ובאל-רקה מלמדים רבות על הצפוי לצה"ל ולצבאות המערב במרחב הלחימה האורבני. כדי שהצבאות המערביים יגיעו ליכולת שיא בלחימה אפקטיבית בשטח הבנוי, כשם שהם עושים זאת בלחימה במרחבים הפתוחים ובאוויר, עליהם לפתח יכולות ורסטיליות ומסגולות למצבים משתנים מהירים בלחימה. זאת לנוכח אבן הנגף המרכזית בזירת הלחימה - האוכלוסייה האזרחית הבלתי מעורבת, וגורם התקשורת.

מנתונים סטטיסטיים עולה כי עשרות אלפי אזרחים נפגעו ונהרגו בקרבות במוצול ובאל-רקה (הערכות שלאחר הקרבות מדברות על כ-40 אלף רק במוצול, וכרבה באל-רקה).⁶ נדמה כי צבאות המערב ובתוכם צה"ל יתקשו להצדיק פגיעה בבלתי-מעורבים ובנזק אגבי רב, כפי שיכולים לנהוג קברניטי עיראק וסוריה.

את תוצאות הלחימה בשתי הערים מכנים הכול אסון: זהו תסריט בלהות די צפוי בלחימה בשטח הבנוי, שבו האויב נטמע ומסתייע באזרחים, לעיתים בכפייה. תסריט שכדי להימנע ממנו, מומלץ ונכון לפתח גישות ואמצעי לחימה ההולמים את הזירה האורבנית ומורכבותה, ובעיקר לאמן בהתאם את הלוחמים ואת מפקדיהם, ולתת בידם את הכלים הנכונים בכל עת ולכל מצב.

ההערות למאמר הזה מתפרסמות באתר הוצאת מערכות

3. השתמש באמצעי הלחימה הנכון לצמצום הנזק האגבי.

4. צמצם חשיפתך לצלפי האויב ולתצפיתנים שלו.

5. החזק ואבטח עמדות הדוחפות את האויב לטווח היעיל של האש.

6. צמצם את הפערים בטווחים בין הכוחות הלוחמים וכוחות העזר והלוגיסטיקה.

7. הסתער לעומק המערך של האויב כדי לפתוח את מרחב הפעולה שלך, ולצבור לתוכו עוד כוחות.

● כללי העבר ועקרונות המלחמה הטקטיים עודם רלוונטיים יחד עם הטכנולוגיה החדשה וההתאמות הנדרשות, ולהלן פירוט שלהם:

1. משמעת.

2. אבטחת אגפים.

3. מעבר מהיר מהתקפה להגנה ובחזרה.

4. הימנעות משקיעה בתבניות.

5. אלמנט הפתעה.

6. צבירת כוח אש לסוגיו לכיוון המאמץ העיקרי.

7. גיבוש צוותי קרב, לוגיסטיקה ופינוי רפואי קרובים.

8. מיקום מפקדים - בראש.

9. שימוש בעתודות.

10. תכנון לשמירת קצב הלחימה.

11. רענון לוחמים והצטיידות.

● הפרדת האוכלוסייה מהאויב. מדובר במשימה קשה אך הכרחית אם חפצים להגן עליה. היא מחייבת השקעה רבה במתן סיוע שיקומי, באספקת מוצרים חיוניים והגנה פיזית בלחימה.

● כללי האתיקה והמוסר של המלחמה אינם חלים נגד אויב קיצוני. האויב לעולם ימשיך להשתמש באוכלוסייה בתור מגן אנושי,

